

Zemgales Balss: *Otrdiena, 21. jūlijs, 1936*

Latvju zemes senas robežas

Archailoģiskie pieminekļi pierāda, ka jau ap 100. gadu pēc Kristus Latvijas teritorijā atradušās 3 paltu tautu ciltis, par kurām sīkāk vēsta vēlāku laiku kronikas: kurši — dienvidos no Ventas un Abavas un rietumos no Lielupes līdzenuma, zemgaļi — Lielupes līdzenumā un Rietumvidzemē, letgaļi — Austrumvidzemes un Latgales dienviddaļā un dienvidos no Daugavas, Zemgales augšzemē.

Svētes krastos Lielupes līdzenumā, letgaļiem saskaroties ar kuršiem izveidojās zemgaļu cilts, kuras novadi turpināja arvienu paplašināties. Ap 900; gadu pr. Kristus bija izveidojušās 3 letgaļu zemes: Imeras latviešu zeme, Tālava un Latgale. Imeriešu zeme atradās ap Jumeras upi un aizstiepās ziemeļos līdz Burtnieku ezeram. Pastāvīgi igauņu un lībiešu uzbrukumu apdraudētai, tai bija savā ziņā buferas valstiņas loma priekš austrumu cilts brāļiem tālaviešiem un tādēļ šeit neatzina pārējo latviešu zemju zemkopju kultūrai īpatnējās zemkopju viensētas, bet mitinājās lielākās apmetnēs, ciemos, kas trauksmes gadījumā deva iespēju ātrāk noorganizēt pretošanos ienaidniekam. Par imeriešu zemes centru uzskatāmi Mujāni ar Cimpēnu pilskalnu un imeriešu zemē atradusies arī kāda latviešu cilšu svētvieta. Atrazdamās netāļ no lībiešu novadiem šī vieta 1223. gadā labi varēja noderēt par lībiešu un latviešu pulku sapulcēšanās vietu karam pret igauņiem. Domājams, ka šī vieta bijusi Zilais kalns, ko tauta vēl 17. un 18. gadsimtenī uzskatīja par svētu.

Tālava aptvēra Gaujas vidusdaļu un stiepās ziemeļos līdz Burtnieku ezera dienvidaustrumu galam un igauņu robežām. Kronista Indriķa laikā (1234—1259. g.) šeit valdīja Tālivaldis kopīgi ar trim dēliem un pārējiem Tālavas vecākiem (Rūsiņu, Doti, Paiku un citiem), pārzinādams vismaz 15 novadus ar galvas pilsētu Trikātā. Tālavai piederējušas 16 pilis un vairāki nocietinājumi pie robežām. E. Brastiņa Vidzemes pilskalnu karte dod iespēju vēl šodien Tālavas teritorijā saskaitīt 6 pilskalnus, kas kopā it kā veido cietokšņu

kārt Tālavas zemeiPie rindu visap .

Latgales, jeb kā prof. A. Svābe to nosaucis — Jersikas karaļvalsts, piederēja visa pārējā letgaļu teritorija Vidzemē, aug. Latgalē un dienvidos no Daugavas t. s. Sēlijā, kas archailoģiski pierādīta letgaļu zeme. Ziemeļos Latgale sniedzās līdz Veclaicenes Ķempjiera, kur vāj konstatēti vēlā dzelzs laikmeta latviešu kapi, un līdz Tālavai; austrumos slāvu kapi Viļakas Cironavā, Pasienē un Volkoresos labi aprāda joslu, līdz kurai konstatējama brīva un pilskalnu rindām aizsargāta pastāvīga latviešu zeme ; rietumos Latgale saskārās ar lībiešu

Zemgaļi kā atsevišķa latviešu cilts konstatējama kā jau redzējām, otrā gadsimtenī pēc Kr. Vēsturnieki domā, kā ap 500. gadu gotzemiešu uzbrukumu spiesti Zemgaļi būs nodibinājuši savu valsti' kuras priekšgalā pēc Atskaņu kronikas vēstījuma 13. gadsimtena sākumā atradās Karalis un kuras robežu labi spēja apsargāt pierobežas pilskalnu rinda. Auglīgais Lielupes līdzenums un izcilā vieta Daugavas kreisā krastā, pēc kuriem netrūka tīkotāju, būs izsaukuši apvienotos karaļvalstī un ierosinājuši izveidot to labi pārdomāto valsts organizācijas uzbūvi, kā labi saskatāma Indriķa vēstījumos. Vecākie — novados, virsaiši — apgabalos, kas sastādījās no vairākiem novadiem, un karalis, kā apvienotās zemes vienīgā vara pāri visiem apgabaliem un viņu virsaišiem — ir loģiski-stalta valsts varsa aparāta uzbūve, kāda gan konstatējama arī

Jersikas karaļvalstī, bet kas daudz labāk tēlojas Indriķa un Atskaņu kronikas atstāstos par Zemgali un cīņām tajā. Pēc Indriķa kronikas, Aiskaņu kronikas un it sevišķi pēc 1254. gada biskapa un ordeņa lī-guma datiem A. Bilensšteins konstatē Zemgalē septiņus apgabalus Sileni, Žagari, Dobi, Spārneni, Tērveti, Dobeli un Upmali. Zemgales galvas pilsēta bijusi Mežotne, bet tirdzniecības centrs, pēc jaunā-kiem pētījumiem atradies Daugavas krastā — Daugavmalas pilskalnā ar pilsētu pilskalna pakājē.

Ievērojamie monētu atradumi Daugavmalas pilskalnā, kas apliecina šā Zemgaļu tirdzniecības centra — Zemgaļu ostas — sakarus ar rietumiem un austrumiem, dod iespēju konstatēt zemgaļu plašāku eksportu un importu, sākot it sevišķi no 10. gadsimteņa; pilskalna izrakumos atrasti sudraba stienīši, arābiešu, Bizantijas, vācu un angļu • sakšu 10.—12. gadsimteņa monētas. Un atsevišķi atradumi, piem. Salgales pag. Staļģenes 10.—11. g. s. monētu depozīts, apliecina, ka šie sakari iesniedzas arī zemes iekšienē. 11. gadsimtenī, kad izbeidzās skandināviešu braucieni uz attālākiem austrumiem un skandināviešu darī-jumi lielā mērā sāka koncentrēties Austrumbaltijā, — Zemgale labi pazīstama zviedru tirgotājiem. Par to vēstī vairāki rūnu akmeņi, it sevišķi pazīstamais Nedervallas rūnu akmens, kuru zviedru zinātnieki attiecina apm. uz 1040. gadu. Pēc dažu senatnes pētnieku domām ap 1035.—41. gadu konstatējami pat zviedru centieni iekarot Zemgali. Daugavmales pilskalna mītnes kārtā uzglabājušies 4 vēlā dzelzs laikmeta slāņi ar deguma pazīmēm: tā tad laikā no 9. līdz 12. gadsimtenim zemgaļu ostas pilsēta pārcietusi 4 uguns katastrofas, kas droši vien apliecina karus. Šīs cīņas būs noUkušas ne tikai ar vikingiem, bet arī ar lībiešiem un krieviem uu varbūt vēl citiem sirotājiem, kas iebrauca Daugavā.

Tomēr zemgaļi, kā pierāda izrakumi, vienmēr ātri varēja atjaunot „Zemgaļu ostās* celtnes un ai katru reizi nocietinājumus izveidoja augstākus un spēcīgākus. Tādēļ arī Daugmales pilskalns vēlā dzezs laikmetā palika ne tikai tirgus vieta, bet kļuva arī par Daugavas ceļa sargu, loču punktu un zemgaļu muitas punktu, jo Daugavas krāces un salas iepretim pilskalnam, pārvērta šo cietoksni par citu zemju tirgotājiem bīstamu zemgaļu varas atbalstu Daugavas lejas galā.

Tā Zemgale, pateicoties saviem drošsirdīgiem karavīriem, pašas tautas krietnām organizācijas spējām un labiem vadoņiem — karaļiem, varbūt arī pateicoties savai izdevīgai vietai — latviešu zemju pašā sirdī — bija brīva un neatkarīga un latviešu brīvības karogu tā diženi un visilgāk — līdz 1290. g. spēja paturēt svešu spēku nenicinātu un neuzvarētu. K. R.